

הַנְּשָׂמָה, לְהִיּוֹת לוֹ עֶזֶר בְּעִבּוּדַת בּוֹרָאוֹ, וְהִיא הַנְּקִרְאָת שֵׁם. וְהַנְּהִגַת הַתַּאֲוָה, וְהַיִּצָּר הָרַע, הַמְּנַהִיג וְהַמְּחַמֵּם אֶת הַגּוֹף בְּדָבָר עֲבִירוֹת, וְהִיא הַנְּקִרְאָת חֵם. וְהַנְּהִגַת הַיִּצָּר טוֹב, הַמְּנַהִיג אֶת הָאָדָם בְּכָל טוֹב, וְלִיפּוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה וּבִירְאַת הַשֵּׁם, וְהִיא הַנְּקִרְאָת יָפֶת. וְהַנְּהִיגָה הַזֶּה יִנְהִיג הָאָדָם לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ חַיִּים.

וְכִי מַעֲכָב וּמִפְסִידוֹ. וְתַשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, זֶהוּ הַגּוֹלָם, הַמִּפְסִיד וְהַמְּשַׁחֵת אֶת הַכֹּל. וְעָלִיו אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתוֹ, (משלי ו לב) מִשְׁחִית נַפְשׁוֹ (דף כז ע"ב) הוּא יַעֲשֶׂנָּה. מֵאִי הוּא יַעֲשֶׂנָּה, אָמַר רַבִּי פְּרוֹסְפָדָאִי הַגּוֹלָם יַעֲשֶׂנָּה נִשְׁחָתֶת.

דָּבָר אַחֵר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, מִהַ כְּתִיב לְמַעַלָּה מִהַעֲנִין, וַיִּנָּחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיַּתְעֲצֹב אֶל לְבוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֹּא וּרְאֵה שָׂאִין כְּמִדַּת בֶּשֶׁר וָדָם, מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִדַּת בֶּשֶׁר וָדָם, עוֹשֶׂה מִה שְׁעוֹשֶׂה, וְלֹא אַחֵר כֵּן מִתְחַרֵּט וּמִתְעַצֵּב מִמֶּנּוּ, יְכוֹל אִף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֵּן.

הָא שְׁמַע, דְּכְתִיב (דברים ל טו) רֹאֵה נִתְּתִי לִפְנֵיךְ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. וְהִזְהִיר לָאָדָם וְאָמַר, (שם ל יט) וּבַחֲרָתָ בְּחַיִּים לְמַעַן תַּחְיֶה. וְאִם הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רָע, הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת. שְׁנֵאֲמַר, (משלי ה כב) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֶנּוּ אֶת הָרָשָׁע. כֵּן כְּתִיב, (בראשית ו ה) וַיִּרְא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנִי רוֹאֶה כִּי כָל מַחְוִיבִים, וְאִם יָכֻלוּ בְּרַעְתָם, הֵרִי יֵאָבֵד עוֹלָמִי. כִּיּוֹן שֶׁרְאֵה לְנֹחַ וּבְנָיו שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים וַיִּשְׁאַר פְּלִיטָה בְּעוֹלָם, הִתְנַחֵם וְשָׁמַח.

וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָאִי וַיִּנָּחֵם, לְשׁוֹן נַחֲמָה הוּא. וְכֵן כָּל וַיִּנָּחֵם שֶׁבַתּוֹרָה, לְשׁוֹן

הַנְּקִרְאָת שֵׁם. וְהַנְּהִגַת הַתַּאֲוָה וְהַיִּצָּר הָרַע, הַמְּנַהִיג וְהַמְּחַמֵּם אֶת הַגּוֹף בְּדָבָר עֲבִירוֹת, וְהִיא הַנְּקִרְאָת חֵם. וְהַנְּהִגַת הַיִּצָּר הַטּוֹב, הַמְּנַהִיג אֶת הָאָדָם בְּכָל טוֹב, וְלִיפּוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה וּבִירְאַת הַשֵּׁם, וְהִיא הַנְּקִרְאָת יָפֶת. וְהַנְּהִיגָה הַזֶּה יִנְהִיג הָאָדָם לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ חַיִּים.

וְכִי מַעֲכָב וּמִפְסִידוֹ? (בראשית ו) וְתַשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. זֶהוּ הַגּוֹלָם, הַמִּפְסִיד וְהַמְּשַׁחֵת אֶת הַכֹּל. וְעָלִיו אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתוֹ, (משלי ו לב) מִשְׁחִית נַפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָּה. מֵאִי הוּא יַעֲשֶׂנָּה? אָמַר רַבִּי פְּרוֹסְפָדָאִי, הַגּוֹלָם יַעֲשֶׂנָּה נִשְׁחָתֶת.

דָּבָר אַחֵר, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ, מִהַ כְּתִיב לְמַעַלָּה מִהַעֲנִין? (בראשית ו) וַיִּנָּחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיַּתְעֲצֹב אֶל לְבוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֹּא וּרְאֵה שָׂאִין כְּמִדַּת בֶּשֶׁר וָדָם מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִדַּת בֶּשֶׁר וָדָם - עוֹשֶׂה מִה שְׁעוֹשֶׂה, וְלֹא אַחֵר כֵּן מִתְחַרֵּט וּמִתְעַצֵּב מִמֶּנּוּ. יְכוֹל אִף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֵּן?

בֹּא תִשְׁמַע, שְׁכָתוּב (דברים ל) רֹאֵה נִתְּתִי לִפְנֵיךְ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. וְהִזְהִיר לָאָדָם וְאָמַר (שם) וּבַחֲרָתָ בְּחַיִּים לְמַעַן תַּחְיֶה. וְאִם הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רָע - הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת, שְׁנֵאֲמַר (משלי ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֶנּוּ אֶת הָרָשָׁע. כֵּן כְּתִיב (בראשית ו) וַיִּרְא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי רוֹאֶה כִּי כָל מַחְוִיבִים, וְאִם יָכֻלוּ בְּרַעְתָם, הֵרִי יֵאָבֵד עוֹלָמִי. כִּיּוֹן שֶׁרְאֵה לְנֹחַ וּבְנָיו שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים וַיִּשְׁאַר פְּלִיטָה בְּעוֹלָם, הִתְנַחֵם וְשָׁמַח.

וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִהוּ וַיִּנָּחֵם, לְשׁוֹן נַחֲמָה הוּא. וְכֵן כָּל וַיִּנָּחֵם שֶׁבַתּוֹרָה לְשׁוֹן נַחֲמָה הוּא. רוֹאֵה

נחמה הוא. רואה את הרע, ורואה את הטוב, ומתנחם עם הטוב. אמר ליה ר' עקיבא, לדבריה, מאי ויתעצב אל לבו. אמר ליה, בא וראה מדת רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, כי אף על פי שהתנחם לקח עצבון על אבדת הרשעים, שאף על פי שהיו רשעים, אינו חפץ במיתתן, ולא היתה שמחה לפניו.

אמר רבי יהודה, מאי דכתיב, ונח מצא חן בעיני ה'. שמו גרים, נח בהפוך חן. ולמה פתח קרא בתולדותיו תחלה, כדי להראות לעולם כמו שהוא היה צדיק, אף הם היו צדיקים, וראויין להתישב העולם מהם.

וכנא לן תא חזי, כיון שנכנסו לתיבה, ראו בצערו של עולם, ונצטערו, ומנעו עצמם מפריה ורביה. ואף על פי שיצאו, יצאו כמו כן. עד שראה הקדוש ברוך הוא מעשיהם, ואמר, לא תהו בראתי עולמי, ואתם פרו ורבו, הזדווגו לנשותיכם, ועשו פריה ורביה. באותה שעה, ברכם, שנאמר, ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'.

אלה תולדות נח. רבי פנחס פתח, (בראשית ו ב) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה. מאן אינון בני האלהים, בני גדולי הדור. מלמד שהיו טובות מראה, כתיב הכא כי טובות הנה, וכתוב התם (שם כד טז) טובות מראה מאד. היו הולכות ערומות, ואנשים הולכים ערומים, ואלו ואלו רואים את ערותם, ונואפים אלו את אלו. ולמה נקראו בני האלהים, שהיו גבורים גדולים ענקים.

אמר רבי יהושע בן לוי, זימנא חדא ערעית בטורא דטינרא דעיטם. ואשפחית בתרי סטרי טינרא, תרין גוברין, ודמין בתרין

את הרע, ורואה את הטוב, ומתנחם עם הטוב. אמר לו רבי עקיבא: לדבריה, מהו ויתעצב אל לבו? אמר לו: בא וראה מדת רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, כי אף על פי שהתנחם, לקח עצבון על אבדת הרשעים. שאף על פי שהיו רשעים, אינו חפץ במיתתן, ולא היתה שמחה לפניו.

אמר רבי יהודה, מהו שכתוב (שם) ונח מצא חן בעיני ה'? שמו גרם, נח בהפוך חן. ולמה פתח הפסוק בתולדותיו תחלה? כדי להראות לעולם, כמו שהוא היה צדיק, אף הם היו צדיקים, וראויין להתישב העולם מהם. וכנא לנו? בא וראה, כיון שנכנסו לתיבה, ראו בצערו של עולם, ונצטערו, ומנעו עצמם מפריה ורביה. ואף על פי שיצאו, יצאו כמו כן. עד שראה הקדוש ברוך הוא מעשיהם, ואמר: לא תהו בראתי עולמי, ואתם פרו ורבו, הזדווגו לנשותיכם, ועשו פריה ורביה. באותה שעה ברכם, שנאמר (שם ט) ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'.

אלה תולדות נח. רבי פנחס פתח, (שם ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה. מי הם אותם בני האלהים? בני גדולי הדור. מלמד שהיו טובות מראה, כתוב כאן כי טבת הנה, וכתוב שם טובות מראה מאד. היו הולכות ערומות, ואנשים הולכים ערומים, ואלו ואלו רואים את ערותם, ונואפים אלו את אלו. ולמה נקראו בני האלהים? שהיו גבורים גדולים ענקים.

אמר רבי יהושע בן לוי, פעם אחת נקלעתי להר של הסלע של עיטם, ומצאתי בשני צדי הסלע שני גברים, ודומים בשתי פיות

פומין, דא עילאָה דָּדא. וְהוּוּ מְמַלְלוּ דָּא עִם
דָּא, תָּא וְנַעֲבִירָה מִן עֲלָמָא. אַזְדַּמֵּן לְהוּ הֵהוּא
גּוֹבְרָא רַבְרָבָא, דְּאִגְרַת בֵּת מַחְלַת, וְשִׁמְיָה יוֹסֵף
שִׁידָא, אָמַר לְהוֹן, הֲלֹא דָּא הוּא רַבָּה סְגִיָּאָה
עִילָאָה דְּדָרָא, דִּי בְּגִזְרַת פּוּמִיָּה אַעֲבִירָנָא מִן
יְשׁוּבָא דְאַרְעָא, וְדָא הוּא דְמַכְרִזִי עֲלֵיהּ
בְּרַקִּיעָא.

עַד דִּהְוִינָא אֲזִלִּי, אֲשַׁכְחָנָא אִמְהוֹן דְּגּוֹבְרִיָּא
הָאִינוֹן, אָמְרָה לְבִרְתָּא זַעֲרִיתָא, אֵלִין אִינוֹן
חֲגִבִּיָּא זַעֲרִיָּא, דְּחִילָהוֹן בְּפּוּמָהוֹן, אִיִּתִּי
לְהוֹן גָּבָאִי, וְנַעֲבִיד מְנָהוֹן טַעְמָא דְתַבְשִׁילָא
לְאַחוּף. עַד דַּאֲתַת, אִיתְרַחִישׁ לָן נִיסָא,
וְאִיתְעַבִּיד מִקְדָּמָהָ נַהֲרָא דְמִיָּא רַבְרָבָא,
שְׁמַעְנָא דִּהְוֹת אָמְרַת, אִימָא אִימָא, פֶּרְפְּרָא
רַבָּאִת סַבְרָנָא עֲבֵרַת, וְעַרְקָנָא מְנָהוֹן,
וְאֲשַׁתְזִיבְנָא.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, בִּימֵי דוֹר הַמַּבּוּל
עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קִנְיָה חַטִּים,
כִּקְנָה אֲרִזִּי הַלְבָּנוֹן. וְלֹא הָיוּ זֹרְעִים וְקוֹצְרִים,
אֲלֹא הָרוּחַ מְנַשְּׁבֶת, וּמְנַשֵּׁר הַחַטִּים לְמָטָה,
וְאוֹסְפִים אוֹתָן. וְכֵן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר
שְׁחָטָאוּ, אָמַר עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר
וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹדֶף וְיוֹם וְלֵילָה לֹא יִשְׁבְּתוּ.
וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נַחְתָּם גִּזְרֵי דִינָם שֶׁל
דוֹר הַמַּבּוּל, עַד שֶׁשָּׁשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגָּזֵל,
שֶׁנֶּאֱמַר וַתִּמְלֹא הָאָרֶץ חֲמָס.

וּבִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל הָיָה פְּרִיָּה וְרִבְיָה הַרְבֵּה,
וּמִשְׁעָה שֶׁהִיתָה הָאֲשָׁה יוֹלְדָת, הָיוּ
הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאנִם, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב
כ"א י"א) יִשְׁלְחוּ כְּצֹאֲן עֻילֵיהֶם וְיַלְדֵיהֶם יִרְקְדוּן.
וְלְאַחַר כָּל זֶה מֵאִי כְּתִיב בְּהוּ, (שם כ"א י"ד) וַיֹּאמְרוּ
לֹא לֹא סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרַכִּיךְ לֹא חֲפָצְנִי. עַד
שֶׁגִּזְרֵי דִינָם וְהַעֲבִירָם מִן הָעוֹלָם.

זֶה לְמַעַלְה מְזָה, וְהָיוּ מְדַבְּרִים זֶה
עִם זֶה: בֹּא וְנַעֲבִיר אוֹתוֹ מִן
הָעוֹלָם. הַזְדַּמֵּן לָהֶם אוֹתוֹ אִישׁ
גָּדוֹל שֶׁל אִגְרַת בֵּת מַחְלַת, וְשִׁמּוֹ
יוֹסֵף הַשֹּׁד. אָמַר לָהֶם: זֶהוּ הַרְבֵּ
הַגָּדוֹל, הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַדּוֹר,
שֶׁבְּגִזְרַת פּוּמִיָּה הָעֲבִירָנִי מִהִישׁוּב
שֶׁל הָאָרֶץ, וְזֶהוּ שְׁמַכְרִזִים עֲלָיו
בְּרַקִּיעַ.

בְּעוֹד שֶׁהִיִּיתִי הוֹלֵךְ, מִצָּאֲתִי אֶת
אִמָּם שֶׁל הַגְּבִירִים הַלְלוּ. אָמְרָה
לְבִרְתָּהּ הַקְטָנָה: אֵלֶּי הֵם חֲגִבִּים
קְטָנִים שֶׁכָּתֹם בְּפִיהֶם, תְּבִיאִי
אוֹתָם אֵלַי וְאֶעֱשֶׂה מֵהֶם תְּבִשִּׁיל
טַעֲמִים לְאַחִים שְׁלָךְ. עַד שֶׁבָּאָה,
הַתְרַחֵשׁ לָנוּ נֵס, וְנַעֲשֶׂה מִלְּפָנֶיהָ
נֶהָר שֶׁל מִים גָּדוֹל. שְׁמַעְתִּי
שֶׁהִיתָה אוֹמְרַת: אִמָּא אִמָּא!
הַפְּרַפְרַת הַגָּדוֹלָה שֶׁסִּבְּרָנוּ עֲבָרָה.
וּבִרְחִיתִי מֵהֶן וְנִצְלִיתִי.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, בִּימֵי
דוֹר הַמַּבּוּל עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא קִנְיָה חַטִּים כִּקְנָה אֲרִזִּי
הַלְבָּנוֹן, וְלֹא הָיוּ זֹרְעִים וְקוֹצְרִים,
אֲלֹא הָרוּחַ מְנַשְּׁבֶת, וּמְנַשֵּׁר
הַחַטִּים לְמָטָה וְאוֹסְפִים אוֹתָם,
וְכָל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר
שְׁחָטָאוּ, אָמַר (בְּרַאשִׁית ח' כ"ב) עַד כָּל
יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם
וְקִיץ וְחֹדֶף וְיוֹם וְלֵילָה לֹא יִשְׁבְּתוּ.
וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נַחְתָּם גִּזְרֵי
דִינָם שֶׁל דוֹר הַמַּבּוּל עַד שֶׁשָּׁשְׁטוּ
יְדֵיהֶם בַּגָּזֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו') וַתִּמְלֹא
הָאָרֶץ חֲמָס.

וּבִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל הָיוּ פְּרִיָּה
וְרִבְיָה הַרְבֵּה, וּמִשְׁעָה שֶׁהִיתָה
הָאֲשָׁה יוֹלְדָת, הָיוּ הוֹלְכִים
וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאנִם, שֶׁנֶּאֱמַר
(אִיּוֹב כ"א) יִשְׁלְחוּ כְּצֹאֲן עֻילֵיהֶם
וְיַלְדֵיהֶם יִרְקְדוּן. וְלְאַחַר כָּל זֶה
מֵאִי כְּתוּב בְּהִם? (שם) וַיֹּאמְרוּ לֹא
סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרַכִּיךְ לֹא חֲפָצְנִי.
עַד שֶׁגִּזְרֵי דִינָם וְהַעֲבִירָם מִן
הָעוֹלָם.

הָנוּ רַבָּנָן, נַח הִיא מִתְּרָה בָּהֶם קוּדֵם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שָׁהָה בַּעֲשֻׁיִּית הַתִּיבָה, לְמַעַן יֵרָאוּ וַיָּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מְלַעֲיבִין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין פָּאָשׁ, וְהַמַּיִם מְלַמְעֵלָה, וְנִמְחָחוּ מִן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאִי דִכְתִּיב, (תהלים כט י') ה' לְמַבּוּל יֵשֵׁב, וְכִי לְדוֹד הָיָה לוֹמַר דָּבָר זֶה. וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִין, שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאִזִּי וְקוּדֵם.

אָלֵא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וִרְאָה בְּכָל מְקוֹם אֵת מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הַרְחָמִים. וְאֵף עַל פִּי שְׁמִדַּת הַדִּין הִיא, מִדַּת רַחֲמִים הִיטָה בּוֹ, שֶׁאֵלְמָלָא כֶּף אֶתְחַרֵּב עֲלֵמָא. אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת רַחֲמִים, אֶתִּישֵׁב עֲלֵמָא. וְכֵן אֵת מוֹצֵא רְפוּאָה זֶה, בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט כא) וְה' הַמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ פְּלִיטָה. (שמות לב לה) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׁאָר פְּלִיטָה. וְכֵן כָּלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִין הָיוּ דָּרָא דְטוֹפְנָא טְפִי, דְּהָיוּ יֹדְעִי מַה דְּעֵתִיד לְמַהֲוִי. אֲבָל נִסְבּוּ סוּכְלָתָנוּ בְּלִבְהוֹן. וְאָמְרוּ, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵיִתִּי טוֹפְנָא, אֲנַחְנָא גּוֹבְרִין רֵאמִי קוֹמְתָא, וְנִשְׁוֹט עַל אִפֵּי מֵיָא, וְנִשְׁתִּיזִיב. וְאִי מִן תְּהוֹמָא יִיתִי מֵיָא, רַגְלָנָא נִשְׁוִי עַל בֵּירָא דְמֵיָא, וְלֹא יִפְקוֹן מֵיָא וְנִשְׁתִּיזִיב.

כִּד אֵתָא טוֹפְנָא, אֶרְתַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵיָא דְתְּהוֹמָא, וְהָיוּ מִשְׁוִי רַגְלֵיהוֹן עַל עֵינָא דְמֵיָא, וְאֶתְמַשֵּׁף מִשְׁכִּיָּה מִנִּיה, וְנִפְלוּ. וּמֵיָא מְלַעֲיָלָא הָיוּ מִתְּגַבְּרִי עִם מֵיָא דְתְּהוֹמָא, וְהָיוּ מִתְּגַלְגְּלִין וְנִחְתִּין, נִמּוֹקִין בְּרִתִּיחוּתָא דְתְּהוֹמָא לְכַבֵּל.

וַיָּבֹאוּ אֶל נַח אֶל הַתִּיבָה. ר' יוחנן פתח, (תהלים סה ה) אֲשֶׁרִי תִבְחָר וּתְקַרֵּב יִשְׁכֵּן חֲצִירֶיךָ

שָׁנוּ רַבּוּתֵינוּ, נַח הִיא מִתְּרָה בָּהֶם קוּדֵם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שָׁהָה בַּעֲשֻׁיִּית הַתִּיבָה לְמַעַן יֵרָאוּ וַיָּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מְלַעֲיבִין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם, שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין פָּאָשׁ, וְהַמַּיִם מְלַמְעֵלָה, וְנִמְחָחוּ מִן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵהוּ שְׁכָתוּב (תהלים כט) ה' לְמַבּוּל יֵשֵׁב, וְכִי לְדוֹד הָיָה לוֹמַר דָּבָר זֶה, וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִים שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאִזִּי וְקוּדֵם?

אָלֵא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וִרְאָה, בְּכָל מְקוֹם אֵתָּה מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הַרְחָמִים. וְאֵף עַל פִּי שְׁמִדַּת הַדִּין הִיא - מִדַּת רַחֲמִים הִיטָה בּוֹ, שֶׁאֵלְמָלָא כֶּף, נִחְרַב הָעוֹלָם, אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת הַרְחָמִים הִתִּישֵׁב הָעוֹלָם. וְכֵן אֵתָּה מוֹצֵא רְפוּאָה זֶה בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט) וְה' הַמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ פְּלִיטָה. (שמות לב) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׁאָר פְּלִיטָה. וְכֵן כָּלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִים הָיוּ דוֹר הַמַּבּוּל יוֹתֵר, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מַה שְׁעֵתִיד לְהִיטָה, אֲבָל לִקְחוּ עֵצָה בְּלִפְסֵם וְאָמְרוּ: אִם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָבִיא מַבּוּל, אֲנַחְנוּ גְּבָרִים רַמִּי קוֹמָה, וְנִשְׁוֹט עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְנִנְצֵל. וְאִם מִן הַתְּהוֹם יָבֹאוּ הַמַּיִם, נָשִׁים רַגְלֵינוּ עַל בָּאָר הַמַּיִם, וְלֹא יֵצְאוּ הַמַּיִם, וְנִנְצֵל. כִּשְׁכָּא הַמַּבּוּל, הִרְתִּיתִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת מִי הַתְּהוֹם, וְהָיוּ שָׁמַיִם רַגְלֵיהֶם עַל עֵין הַמַּיִם, וְנִמְשָׁף עוֹרֵם מֵהֶם וְנִפְלוּ. וְהַמַּיִם שֶׁל מַעַלָּה הָיוּ מִתְּגַבְּרִים עִם מִי הַתְּהוֹם, וְהָיוּ מִתְּגַלְגְּלִים וְיוֹרְדִים, נִמּוֹקִים בְּהִרְתַּחָה שֶׁל הַתְּהוֹם לְכַבֵּל.

וַיָּבֹאוּ אֶל נַח אֶל הַתִּיבָה (בראשית ז). רַבִּי יוֹחָנָן פִּתַּח, (תהלים סה) אֲשֶׁרִי תִבְחָר וּתְקַרֵּב יִשְׁכֵּן חֲצִירֶיךָ

נשפֿעָה בְּטוֹב בֵּיתָךְ קֹדֶשׁ הִיכָלְךָ. בֹּא וּרְאֵה, כָּמָה יֵשׁ לְאָדָם לִיזְהָר, וְלִבְדּוֹק עֲצָמוֹ וּמַעֲשָׂיו בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

נשפֿעָה בְּטוֹב בֵּיתָךְ קֹדֶשׁ הִיכָלְךָ. בֹּא וּרְאֵה, כָּמָה יֵשׁ לְאָדָם לִיזְהָר וּלְבָדֵק עֲצָמוֹ וּמַעֲשָׂיו בְּכָל יוֹם וַיּוֹם.

הִיאָךְ קָם בְּצַפְרָא, יִימַר, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי, שְׂיֵהָא לְבִי נְכוֹן וּמְסוּר בִּידֵי, שְׂלֵא אֲשַׁכְּחֶךָ. אוֹשִׁיט רְגְלוֹהִי לְמִיזֵל, יַעֲיִין בְּצַעְדֵי רְגְלוֹהִי, (דף כח ע"א) דְּלֵא יִשׁוּטוֹן לְאַבְאָשָׁא. אֲזֵל לְדַבֵּר מַצּוּה, יִרְהֵט. שְׁנֶאֱמַר (הושע יא א) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשְׂאָג. וְאִפִּילוּ בְּשִׁפְת מַצּוּה לְמִירְהֵט. עֵבֶר כָּל יוֹמָא, צְרִיף לְמַבְדֵּק גּוֹפִיָּה, מַה דְּעֵבֶד בְּהֵהוּא יוֹמָא, וְאִי צְרִיף יַעֲשֶׂה מִיד תְּשׁוּבָה עָלָיו קוֹדֶם שְׂיִישֵׁן.

הִיאָךְ? קָם בְּבֶקֶר - יֹאמַר: יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי, שְׂיֵהָא לְבִי נְכוֹן וּמְסוּר בִּידֵי שְׂלֵא אֲשַׁכְּחֶךָ. מוֹשִׁיט רְגְלוֹהִי לְלֶכֶת - יִשְׁגִּיחַ עַל צַעְדֵי רְגְלוֹהִי שְׂלֵא יִשׁוּטוּ לְהִרְע. הֵלֶךְ לְדַבֵּר מַצּוּה - יְרוּץ, שְׁנֶאֱמַר (הושע יא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשְׂאָג. וְאִפִּילוּ בְּשִׁפְת מַצּוּה לְרוּץ. עֵבֶר כָּל הַיּוֹם - צְרִיף לְבָדֵק אֶת גּוֹפּוֹ מַה שְׁעָשָׂה בַּיּוֹם הַהוּא, וְאִם צְרִיף, יַעֲשֶׂה מִיד תְּשׁוּבָה עָלָיו קֹדֶם שְׂיִישֵׁן.

תְּנוּ רַבָּנִן, מֵאִי דְכֻתִּיב, (שה"ש ח יא) כָּרָם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַכָּרָם לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּרָם הָיָה לְשִׁלְמָה, לְמַלְךְ שְׁהַשְׁלוֹם שָׁלוּ. בְּבַעַל הַמּוֹן, אֵלּוּ מְלָאכֵי שָׁלוֹם. נָתַן אֶת הַכָּרָם לְנֹטְרִים אֵלּוּ שׁוּמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בְּאַרְץ. אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף, אֶלֶף הִנָּאוֹת שְׁהַנְשָׁמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, מַה זֶה שְׁפָתוֹב (שיר ח) כָּרָם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַכָּרָם לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּרָם הָיָה לְשִׁלְמָה - לְמַלְךְ שְׁהַשְׁלוֹם שָׁלוּ. בְּבַעַל הַמּוֹן - אֵלּוּ מְלָאכֵי שָׁלוֹם. נָתַן אֶת הַכָּרָם לְנֹטְרִים - אֵלּוּ שׁוּמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בְּאַרְץ. אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף - אֶלֶף הִנָּאוֹת שְׁהַנְשָׁמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דְּבַר אַחֵר כָּרָם הָיָה לְשִׁלְמָה, זֶה הִיא הַתּוֹרָה. בְּבַעַל הַמּוֹן, מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַכָּרָם לְנֹטְרִים, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁהֵם שׁוּמְרֵי מִשְׁמֶרֶתָה. אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף, שֶׁל שְׁכָרָה.

דְּבַר אַחֵר, כָּרָם הָיָה לְשִׁלְמָה - זֶה הִיא הַתּוֹרָה. בְּבַעַל הַמּוֹן - מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַכֶּסֶף לְנֹטְרִים - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁהֵם שׁוּמְרֵי מִשְׁמֶרֶתָה. אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף - שֶׁל שְׁכָרָה.

רַבִּי יוֹסִי וְר' חֲזִיָּא הָווּ אֲזֵלִי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אִימָא לָן מְמִילִי מַעֲלִייתָא דִּיהוּה אָמַר אַבּוּךָ מִתְעַנּוּגִי הַנְּשָׁמָה. אָמַר לִיה נִיפּוּק מִכָּאן, דְּקַפּוּטְקִיָּא אֵלִין בְּצִירֵי מַעֲבָדֵי דְּכִשְׁרָן. אָמַר לִיה כֶּף יָאוֹת לָן לְמַלְעֵי בְּאוֹרִייתָא, וְנִשְׁתִּיזִיב מִנְהוֹן. אָמַר לִיה, בְּאַתֵּר דְּסַפְנָה, לֹא אֲמָרוּהָ רַבָּנִן.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אָמַר לָנוּ מִהֲדַבְּרִים הַמְעֻלִּים שְׁהִיָּה אוֹמֵר אֲבִיךָ מִתְעַנּוּגִי הַנְּשָׁמָה. אָמַר לוֹ: נִצָּא מִכָּאן, שְׁהַקְפּוּטְקָאִים הָלָלוּ פְּחוּתִים מִמַּעֲשִׂים כְּשֵׁרִים. אָמַר לוֹ, כֶּף נָאָה לָנוּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְנִנְצֵל מֵהֶם. אָמַר לוֹ, בְּמָקוֹם סַפְנָה לֹא אָמְרוּ אוֹתָהּ רַבּוֹתֵינוּ. לְאַחַר שִׁינְאוּ וְהִלְכוּ בְּדֶרֶךְ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָמַר לָךְ דְּבַר שְׁהוּא

לְבָתֵּר דְּנִפְקוּ וְאֲזֵלוּ בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִימָא לָךְ מִילָתָא, וְהִיא טְמִירָתָא בִּינֵי